

γύριζε και ξαναγύριζε απ' όλες τις μεριές. Ἡ φιλοτιμία της ἐπαναστατοῦσε γιὰ τὴν ὑπόσχεση ποῦχε δώσει κι' ὅμως δὲν ἄγνοοῦσε τὸ πάθος τῶν μερμηγκιῶν της, οὔτε τὴ σκληρότητά τους, ὅταν θέλανε νὰ τιμωρήσουν.

Συχνὰ σηκώνονταν κι' ἀκούμποῦσε τὸ κεφάλι της στὰ χέρια της. Τότε τῇ φαινόταν πὼς ἔκρυβε ἄπειρα μικρὰ πόδια νὰ περπατοῦνε γρήγορα γύρω της σὰ νῆτανε στοιχειωμένο τὸ βουνό. Σὰν κατάλαβε τέλος πὼς ἦρθε ἡ μέρα, ἡ Βιορίκα ἀνοίξε τις ρόδινες κουρτίνες γιὰ νὰ πᾶν ν' ἀναπνεύσῃ ὅξω τὸν ἀέρα μ' ὅλη τὴ λευθερίαν. Μὰ πόσο ἀπόρησε σὰν εἶδε τὴν ἐξοδο κλεισμένη μετὰ τὰ μυτερὰ φύλλα τοῦ ἐλατου. Ἐπρεξε στὴ δεύτερη, στὴν τρίτη, σ' όλες μὰ χωρὶς καμιά ὠφέλεια· όλες εἴτανε κλεισμένες ἀπὸ πάνω ὡς κάτω. Τότες ἡ ρωνή της ἀκούστηκε δυνατὰ, κι' ἀμέσως όλες οἱ λεγεῶνες τῶν μερμηγκιῶν ἦρθαν ἀπὸ ἀναρίθμητους καὶ μυστικούς δρόμους καὶ συναθροίστηκαν μπροστὰ στὴ βασιλισσά τους.

«Θέλω νὰ βγῶ στὸν ἐλεύθερο ἀέρα», τοὺς εἶπε τότες ἡ Βιορίκα μετὰ φωνὴ ἀποφασιστικῆς.

«Ὁχι, ἀπαντήσανε τὰ μερμηγκία. δὲ θὰ σ' ἀφίσουμε νὰ βγῆς ἀπὸ δῶ γιατί τότε θὰ σὲ χάσουμε.

«Δὲ θέλετε λοιπὸν πιά νὰ μ' ἀκούτε;

«Ναί, σὲ ἔκαθε πρᾶμα, μὰ σ' αὐτὸ ὄχι. Τιμωρησέ μας, σκότωσέ μας μπροστὰ στὰ πόδια σου. Εἴμαστ' ἑτοίμα νὰ πεθάνουμε γιὰ τὸ καλὸ τῆς κοινότητος καὶ γιὰ τὴ σωτηρίαν καὶ τιμὴ τῆς βασιλισσάς μας.

Ἡ Βιορίκα χαμήλωσε τὸ κεφάλι της καὶ βουρκόσανε τὰ μάτια της μετὰ τὰ δάκρυα. Παρακαλεσε τὰ μερμηγκία νὰ τῆς δώσουνε τὴ λευτερίαν της. Μὰ κείνα δὲν τῆς ἀποκρίθηκαν κι' ἔξαφνα ἡ Βιορίκα βρέθηκε καταμόναχη σ' ἐκεῖνο τὸ σκοτεινὸ τόπο. Τότε στίναζε κι' ἔκλαιγε πικρὰ, καὶ τὰ χέρια της ξερίζωναν ἀσπλάχνα τὰ θαμναστὰ της μαλλιὰ. Ὑστερα δοκίμασε μετὰ τὰ εὐκολοτάκιστα μικρὰ δάχτυλά της ν' ἀνοίξῃ μιὰν ἐξοδο. Ἀλοίμονο! Μόλις τὴν ἀνοίγει καὶ ἔκλινε στὴ στιγμή, κι' ἡ Βιορίκα ἀπελπισμένη ἔπεσε στὴ γῆ.

Τὰ μερμηγκία τῆς φέρανε τὰ ὁμορφότερα λουλούδια, νεχτάρια καὶ στάλλες ἀπὸ ρόδα γιὰ νὰ πᾶψῃ τὴ δίψα της, στίς παρακαλῆσεις της ὅμως μένανε ἀτάραγα. Ἀπὸ φόβο μήπως οἱ φωνές της ἀκουστοῦνε ὅξω, ἀποφασίσανε νὰ σηκώσουνε τὴν οἰκοδομὴ

τους πάντα πὺς ψηλὰ, τόσο ψηλὰ ποῦ πέρασε στὸ ὕψος τὸ Βερφουλκοντόρ, καὶ δώσανε στὸ βουνό τους τὸ ὄνομα Φουρνίκα.

Ὁ γιὸς τοῦ βασιλιά δὲν ξαναφάνηκε πιά γύρω στὸ βουνό· μὰ τὴ νύχτα σὰ βασιλεύει ἡ σιωπὴ παντοῦ, ἀκούγονται ἀκόμα οἱ στεναγμοὶ τῆς Βιορίκας.

KARMEN SYLVA

ΥΔΡΑ

Ἀνασκουμπώσου τὸ βραχιόνι,
δεῖξε ποντίκια ἀισαλιωτὰ,
Κι' ἄρπα στὸ χέρι, φίλε Ἀντώνη,
τὸν κοφτερό μπαλτᾶ.

Ἐρμη ἡ μάννα ἡ μάβρη στέκει
δετὴ στὸ βράχο καὶ διπλὸ
κεφάλι ἡ ὕδρα δὲς παρέκει
ποῦ βγάζει ἀπ' τὸ ριαλό.

Σὰ Λεβαντίνου ἡ μιά της κᾶρα,
δασκάλου ἡ ἄλλη, καὶ ζητᾶ
νὰ φάει τὴ μάννα... Ὡ Ἀντώνη, βάρα
βάρα μετὰ τὸ μπαλτᾶ.

ΛΕΚΑΣ ΑΡΒΑΝΙΤΗΣ

ΣΤΟ ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ

Στὸν τρισευτυχισμένο μας τόπο, κάτω ἀπ' τὴ σκιὰ τῶν ἀθανάτων Παρθενῶν, τὸ ἀλαλιασμα τῶν παιδιῶν μετὰ τὴν κλασσικὴ διδασκαλίαν, ἀρχίζει ἀμέσως ἀπὸ τὸ Νηπιαγωγεῖο. Αὐτὸ τὸ φαντάζεσθε εὐκολα, γιατί ξέρετε πὼς στὸ Νηπιαγωγεῖο τὰ παιδάκια μαθαίνουν τὰ πρῶτα γράμματα, κι' ἐκεῖ μέσα πρωτοπιάνουν στὰ χερῶν τους τὴν περίφημη φυλλάδα μετὰ τὰ ὠὰ καὶ τὰ ἴα. Ἐκεῖνο ὅμως ποῦ βέβαια δὲ φαντάζεσθε—ἐγὼ τοῦλάχιστο δὲν τὸ φανταζόμουν ὅσο δὲν τ' ὅλεπα μετὰ τὰ μάτια μου καὶ δὲν τ' ἔκουγα μετὰ τὰ ὦτά μου, — εἶναι ὅτι ἡ κλασσικὴ διδασκαλία ἀρχίζει εὐθὺς ἀπὸ τὴν πρώτη τάξη τοῦ Νηπιαγωγείου, δηλαδὴ σὲ παιδάκια πέντε, ἑπτά, ὀκτώ καὶ τριῶν ἀκόμα χρόνων, ποῦ λένε τραγου-

δάκια καὶ παίζουν παιγνίδια μετὰ ξυλαράκια καὶ μζάρια. Καὶ ὅμως! Στὴν τάξη αὐτὴ τῶν ἀναλφαβήτων νηπίων, διδάσκεται ἓνα εἶδος πραγματογνωσίας, κ' ἡ διδασκαλία της γίνεται στὴν κλασσικὴ γλῶσσα—τὴν καλλιτέραν, καθὼς τήνε λένε οἱ δασκάλες,— μετὰ τὴν ἐπιμονὴν, ποῦ βλέπετε πιά καθαρὰ πὼς ὁ κύριος σκοπὸς τοῦ μαθήματος δὲν εἶναι νὰ μάθουν τὰ παιδιὰ τὰ πράγματα, παρὰ τίς ἀρχαῖες τους λέξεις.

Ἐτυχα καποτε, πρὸ χρόνων, στίς «ἐξετάσεις» τοῦ καλλιτέρου «Νηπιακοῦ Κήπου» τῆς Ἀθήνας. Ἡ δασκάλα, μιὰ ὁμορφὴ κοπέλα μετὰ προσωπάκι κούκλας καὶ μετὰ μυαλὸ παπαγάλου, εἶχε μπροστὰ της ἀραδιασμένα τὰ παιδάκια καὶ ρωτοῦσε:

- Τί εἶνε αὐτὸ, τὸ ὁποῖον κρατεῖς, Νίκο;
- Χαρτί, ἀπαντοῦσε ὁ μικρός.
- Εἰπέ το καλλιτέρα.
- Χάρρητης.
- Πολὺ καλὰ. Τί ἔχεις ἐμπρὸς σου, Νίτσα;
- Ποτήρι.
- Εἰπέ το καλλιτέρα.
- Ποτήριον!
- Ἀκόμη καλλιτέρα.
- Κούπελιν!
- Λαμπρὰ. Καὶ τί περιέχει, Γεώργιο;
- Νερό.
- Εἰπέ το καλλιτέρα.
- Ὑδωρρρ!

Κ' ἔτσι ἀπ' τὴν ἀρχὴ ὡς τὸ τέλος. Ὅσα πράγματα βρέθηκαν μπροστὰ τους, τὰ παιδάκια μὲς τὰ μεταφράσανε στὴν ἀρχαία κ' ἡ ἐξέτασις αὐτὴ ἐτελείωσε. Ἐπειτα εἶπαν διάφορα τραγουδάκια, γιὰ «λαγωὺς» ποῦ «κοιμῶνται», γιὰ «μελίτσας» ποῦ «απετῶσι» γιὰ «ἄα» ποῦ «εὐωδιαζοῦσι» καὶ γιὰ «πτηνὰ» ποῦ «κελαδοῦσι».

Τύποι τῆς ζωντανῆς γλῶσσας στὰ τραγουδάκια αὐτὰ εἴταν μοναχὰ ἐκεῖ—χωρὶς καμιά ὑπερβολή,— ποῦ ὁ στίχος δὲν ἔχωροῦσε τοὺς τύπους τῆς ἀρχαίας. Τὸ ἴδιο ἀκουρόνταν κάπου-κάπου καὶ καμιά ζωντανὴ λέξη ἐκεῖ ποῦ τὴν ἀπαιτοῦσε ἡ ὁμοιοκαταληξία... Τελοσπάντων, τέτοιες «ἐξετάσεις» ἔκαμαν τὰ ἀναλφάβητα, ὥστε φαντάζεσθε πὺς τί ἔκαμαν τ' ἀλφάβητισμένα.

Ἀρρίσθηκα τότες, πὼς ἂν μοῦ χάριζε ποτὲ ὁ Θεὸς παιδιὰ, δὲ θὰ τ' ἔστειλιν οὔτε στὸ Νηπιαγωγεῖο.

Πέρασαν χρόνια, ἀπόχτησα παιδάκια, καὶ φέτος

KARL BRUGMAN

ΓΡΑΦΤΗ ΚΑΙ ΛΑΪΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

ΚΑΙ ΤΟ ΓΛΩΣΣΙΚΟ ΖΗΤΗΜΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

(Ἡ ἀρχὴ τοῦ στοὺ περασμένο φύλλο)

Εὐπάζει τώρα ὅταν τὸ πρωτακοῦς, πὼς λαὸς Ἑβρωπαϊκὸς ἀνεξάρτητος—ποῦ οἰλοδοξεῖ νὰν τότε λογαριάζουν, ὅπως λογαριάζεται καὶ μόνος του, μετὰ τοὺς πολιτισμένους λαοὺς τοῦ μέρους μας τῆς γῆς, καὶ ποῦ ἡ γραφτὴ τοῦ γλῶσσα, πᾶν τώρα χίλια πεντακόσια χρόνια περασμένα, χωρίσε μετὰ τὴ φυσικὴ γλῶσσα τοῦ λαοῦ, τόσο ποῦ τὸ μεταξὺ τοὺς ἀνοίγη ἀπὸ καιρὸ παραπέρασε πιά κάθε ὑποφερμὸ πλάτος—πὼς ἀφτὸς ὁ λαὸς μετὰ πλειοψηφία πελώρια δὲ δείχνει καμιά ἐρεξὴ νὰ ξανατεριάσει καλὸρρυθμὴ τὴ γραφτὴ τοῦ γλῶσσα μετὰ τὴ λαϊκὴ λαλιά, παρὰ καὶ μερικὸς τοῦ προικισμένους ἄντρες, ποῦ εἰκοσι τὸσα χρόνια ἀγωνίζονται νὰ βολέψουν τὴν ἀμέλεια αἰώνων, τοὺς ἀμπώχει συστηματικὰ κι' ἀγαναχτισμένα. Μετὰ τοῦτο ἐρχόμεστε στὸν ἀγῶνα τῆς γραφτῆς τῶν σημερινῶν Ἑλλήνων, ἡ τὸ

Γλωσσικὸ Ζήτημα, ὅπως τὸ λέν οἱ ἴδιοι λογοτεχνικοὶ ποῦ βαστάει τὸ ἔθνος σὲ χρονικὸ ἀναβρασμὸ, ἀπαράλλαχτα ὅπως τὸ Μακεδονικὸ Ζήτημα, τὸ Κρητικὸ, τὸ οἰκονομικὸ. Δὲν πᾶει πολὺς καιρὸς μιὰ μετὰφρασις τῆς Γραφτῆς σὲ λαϊκὴ λαλιά κατάντησε, ὅπως εἶναι γνωστὸ, μέσα στοὺς δρόμους τῆς Ἀθήνας σὲ στάση μετὰ θυσία ἀρκετῶν ψυχῶν.

Ὁλόκληρη οἰολογία ἔχει συγκεντρώσει γύρω της τὸ ζήτημα, πρᾶμα ὄχι παράξενο μετὰ τὴ γραφάπη τῶν Ἑλλήνων κι' ἀντίκρου μετὰ τὴ ζωντὴν περιέργεια τοῦ δυτικοῦ κόσμου. Τὴ συζήτησι, ἂν καὶ δὲν τὴν ἀνοίξε, τὴν ξανακίνησε ὁ λόγιος Ψυχάρης, κάτοικος τοῦ Παρισιῦ, ποῦ σὲ σειρά δημοσιέματα προσπαθῆσε ν' ἀποδείξει ὄχι μονάχα θεωρητικὰ τὴν ἀνάγκη ἀλλαγῆς, ἀλλὰ καὶ πρακτικὰ μετὰ γλωσσικὰ δείγματα τὴν λογογραφικὴν ἀρκετοσύνη τῆς λαλιᾶς τῶν ἀπλοϊκῶν ἀνθρώπων. Ὁ καλύτερα ἀρματωμένος ἀντίπαλός του (1), κεφαλὴ τῶν

(1) Δὲ νομίζω. Θεωρητικὰ ὁ Σκιας εἶναι πολὺ καλύτερα ἀρματωμένος, (ὅπως τὸ ξέρει ὁ Χαντζιδάκις, ἂν καὶ πολὺ λίγο θυμᾶται τοῦ Σκιας τὸ βιβλίον). Συζητᾶ μ' ἀρκετὴ τέχνη καὶ δύναμη, γράφει καὶ κόσμια· δὲ στριγγλίζει σὰ χείρας τοῦ Σκιαίου. Πρακτικὰ πάλι—ὡς λογογράφος στὴν καθαρεύουσα—πὼς μπορεῖ ὁ Χαντζιδάκις νὰ συγκριθεῖ μετὰ τὸν Βερνάρδακη; Ἀς πάρουμε ἓνα παράδειγμα. Ἡ ἀρχὴ

σοιτηρητικῶν (2), τῆς μερίδας δηλαδὴ ποῦ ὡς τώρα χαίρεται τὴν προσοχὴν τοῦ ἔθνους—ὡς καὶ καθὲς ἄλλο παρὰ ὑπερβολικὸς, (3) εἶναι ὁ Γ. Ν. Χατζι-

τῆς Εἰσαγωγῆς τοῦ (παρμένους) σωτηρὰ ἀπὸ ἓνα ἄρθρο τοῦ Γενναδίου) στὴν «Ἀπάντησι» εἰς τὰ τοῦ Κρουμβάχη» σ. 314 πᾶσι ἔτσι «Πολιτικὴ συνέβαινε κατὰ τοὺς εὐκλείους χρόνους τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, ὡς καὶ (sic) δύο «Ἑλληνισμοὶ» πολεμοὶ ἤρριζον πρὸς ἀλλήλους ἡ ὡς καὶ (sic) αἱ πολιτικαὶ μερίδες τινὲς πόλεις περιέχοντο εἰς ἑαυτάς, νὰ προσκαλῶσιν ἐξ ἄλλης πόλεως κτλ.» Τί πομπωδικώτερο μπορεῖ νὰ ὑπάρξει; Κάθε λογογράφος τῆς προκοπῆς τὸ πολὺ πολὺ θὰ ἔγραφε «Πολιτικὴ συνέβαινε κατὰ τοὺς εὐκλείους χρόνους τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, ὅταν δύο πόλεις ἢ αἱ «πολιτικαὶ μερίδες τινὲς πόλεις ἤρριζον, νὰ προσκαλῶσιν ἐξ ἄλλης πόλεως κτλ.» Στὴν κλασσικὴν τοῦ ὁσάκις μάλιστα θυσίασθηκε κι' ἡ ἱστορικὴ ἀλήθεια.

(2) Πὼς εἶναι κεφαλὴ: (1) ἀπορήσω πολὺ, ἂ μὲ βεβαιώσουν πὼς ὁ Βερνάρδακης, ὁ Βλάχος, ὁ Βικέλας, ὁ Λάμπρος, ὁ Πολίτης, ὁ Βασπορίδης, ὁ Ἀννίνος, ὁ Δροσίνης, ὁ Πυλαρινός, ὁ Πραβελέγγιος κλ. τὸν παραδέχονται ἀρχηγό.

(3) Ὑπερβολικώτατος μάλιστα. Δὲν ξέρω κανέναν ὑπερβολικώτερο. Λέει ἴσως πὼς εἶναι ὑπερβολικὸς—ἐπειδὴ καλὸ τὸ ἐπιχείρημα—μὰ τὸ ὅσο τοῦ κηρύττει ἄλλα. Παράδειγμα εἶναι τὸ μέρος τῆς Εἰσαγωγῆς τοῦ ποῦ ἀναφέρει πρὶν. Ἡ πᾶσι ἄλλο παραδείγματα κι' ἀπὸ τὸ τέλος τοῦ βιβλίου τοῦ σ. 819 «ὅτι ἀνενηψάμεν ἐκ τοῦ ληθάρου τῆς